

BEELDKWALITEITSPLAN

Culturele Buitenplaats

DE HOORNEBOEG

BEELDKWALITEITSPLAN

Het beeldkwaliteitsplan voor de Culturele Buitenplaats vormt de leidraad voor de inrichting van dit bijzondere gebied. Het omvat richtlijnen voor de rijks- en gemeentelijke monumenten en de nieuwe gebouwen. Na vaststelling door de gemeenteraad is het onderdeel van de gemeentelijke welstandsnota.

WIL JE MEER WETEN OVER...

— ONZE INITIATIEVEN	04	— ONZE GEBOUWEN	
		Stalheim & Schuur	RIJKSMONUMENT 16
— ONZE GESCHIEDENIS	06	Villa	GEMEENTELIJK MONUMENT 24
		In de Luwte	30
— PARKBOS, LAANTJES EN KAMERS	08	De Moestuin	GEMEENTELIJK MONUMENT 34
		Loge	42
— DOORGAANDE VERANDERING	12	Spiritual Hill	46

CULTURELE BUITENPLAATS

MOOI!

De Hoorneboeg ligt als een mysterieuze heuvel op de gelijknamige heide. Voor wandelende en fietsende Hilversummers is het een plek ‘die er altijd was’, even mooi, oud en stabiel als het omringende landschap. Wij werken aan de duurzame instandhouding van dit bijzondere gebied en vertellen je graag over haar toekomst als Culturele Buitenplaats. Die is gebaseerd op kwaliteiten van vroeger en nu: natuur, cultuur en spiritualiteit.

NATUUR

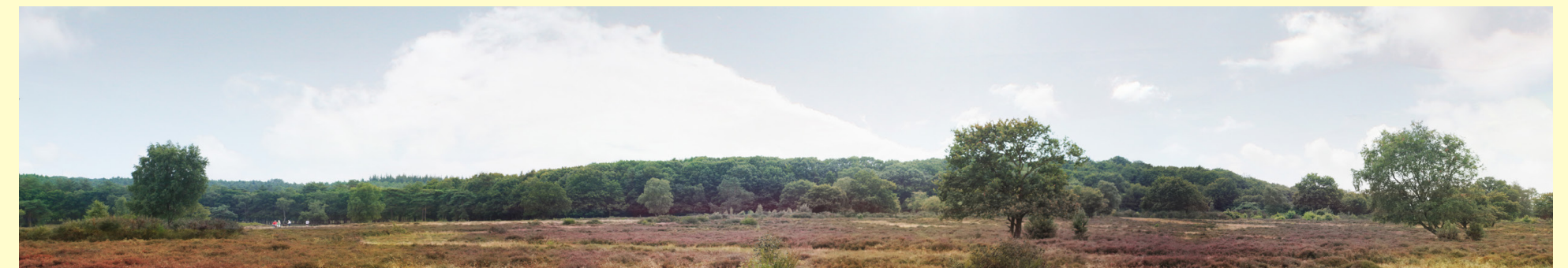
De Hoorneboeg is een enclave van oud loof- en naaldbos in een open heidelandschap. Eiken en beuken zijn vaak ouder dan 100 jaar, een heerlijke plek voor mens en dier. Hier vindt je de grote lijster, groene specht, gekraagde roodstaart, grauwe vliegenvanger en diverse soorten vleermuizen.

CULTUUR

De Hoorneboeg was vroeger een zomerresidentie van rijke Amsterdammers. Zij genoten van de jacht, filosofie, poëzie, muziek, bloemen & planten, tuinarchitectuur en beeldende kunst. Dat verleden is onze inspiratiebron voor de toekomst, maar dan voor meer mensen toegankelijk.

SPIRITUALITEIT

De Hoorneboeg heeft een sereen karakter. Wij willen die kwaliteit beter gaan benutten en zien kansen voor ‘spiritual hill’: een plek voor bezinning en spiritualiteit in harmonie met de natuur. Het open en verdraagzame geloof van de Remonstranten krijgt zo een nieuwe dimensie.

PLACEMAKING

Om het niet-alledaagse concept te verkennen, organiseert de stichting 'placemaking' events rond natuur, cultuur en spiritualiteit.

afbeelding boven: Eten uit het bos op De Hoorneboeg

NATUURWANDELING

met Vrienden van het Gooi

14 - 02 - 2016

VAGE SHIT OF TOCH ...

met BV Hilversum

10 - 05 - 2016

PHILOSOPHERS WALK

met Museum Hilversum

27 - 08 - 2016

ICONEN EN SYMBOLEN

met Open Monumentendag Hilversum

11 - 09 - 2016

ETEN UIT HET BOS

met Bink buitenschoolse opvang

27 - 10 - 2016

Film op de hei met Filmtheater Hilversum
en een nieuwe events voor 2017. Volg ons en blijf op de hoogte hiervan.

DE STICHTING HEEFT INMIDDELS 300 VRIENDEN.

WORD OOK VRIEND! DAT KAN VIA:

www.vriendenvandehoorneboeg.nl

facebook.nl/hoorneboeg

twitter.com/VriendenvdH

ONZE INITIATIEVEN

Stichting De Hoorneboeg is een non-profit organisatie met als doel: duurzame instandhouding van de buitenplaats. De stichting is en blijft eigenaar van het parkbos en de lanen. Zij geeft de landschappelijke kamers (waarbinnen de gebouwen liggen) uit in erfpacht met opstalrecht. Ondernemers en maatschappelijke organisaties met een kleinschalig initiatief op het gebied van cultuur, (natuur)educatie, training, bezinning & spiritualiteit, gezondheid, ontmoeting en genieten kunnen daarop inschrijven.

ONZE GESCHIEDENIS

De Hoorneboeg is een stuwwal uit de voorlaatste IJstijd / Saalien. Het laagste en hoogste punt liggen op respectievelijk +11 en +24 m NAP. Er is op het terrein ook interessant micro-reliëf te vinden. Een tikje raadselachtig, want er is nog geen verklaring voor deze hoogtesprongen.

Pieter van Loon liet in 1792 de gronden ontginnen en een jachthuis bouwen, Hilverroode (later: Hilveroord) genaamd. Kort daarna belegerden de Fransen het huis en raakte het zwaar beschadigd. De nieuwe eigenaar, Jan Willem Calkoen, bouwt een nieuw hoofdhuis. Hiervan zijn geen afbeeldingen bekend, maar de kadastrale kaart uit 1827 toont een spiraalvormige lanenstructuur die eindigt bij een rechthoekig gebouw op de top van de heuvel.

Deze kaart inspireert en vormt het referentiepunt om het gebied te begrijpen. De karakteristieke 'eivorm' is nog altijd herkenbaar. Dat is niet alleen te danken aan het reliëf, maar ook aan het beukenscherm rondom dat de buitenplaats tegen het stuifzand beschermd.

Ook de oorspronkelijke lanenstructuur is nog grotendeels intact. Veel bezoekers ervaren dat echter niet meer. Dat komt omdat de buitenplaats in de 19^e en 20^e eeuw in oostelijke richting is uitgebreid. Uit die periode stamt ook de nieuwe oprijlaan naar de Utrechtseweg die de oude in onbruik heeft doen geraken.

MEER WETEN? LEES DAN:

"Oorden van Schoonheid: Buitenplaatsen en landgoederen in Hilversum" (2000).

PARKBOS, LAANTJES EN KAMERS

Wij mogen blij zijn met Pieter van Loon en daarop volgende eigenaren. Zij hebben het parkbos aangelegd dat nu een grote natuurwaarde heeft. De vogeldichtheid op De Hoorneboeg is hoog: 19 territoria per hectare. Het gebied is een habitat voor bijzondere soorten, zoals appelvink, grote lijster, gekraagde roodstaart, grauwe vliegenvanger, goudhaantje en groene specht. Door het open boskarakter, is het daarnaast een geschikte vleermuishabitat.

De grote groep vrijwilligers van het Goois Natuurreservaat (GNR) is onmisbaar voor het beheer van het parkbos. Zij doen dat aan de hand van het 'Beheerplan Buitenruimte Hoorneboeg 2015-2025' dat elke 10 jaar wordt herzien en waar nodig bijgewerkt.

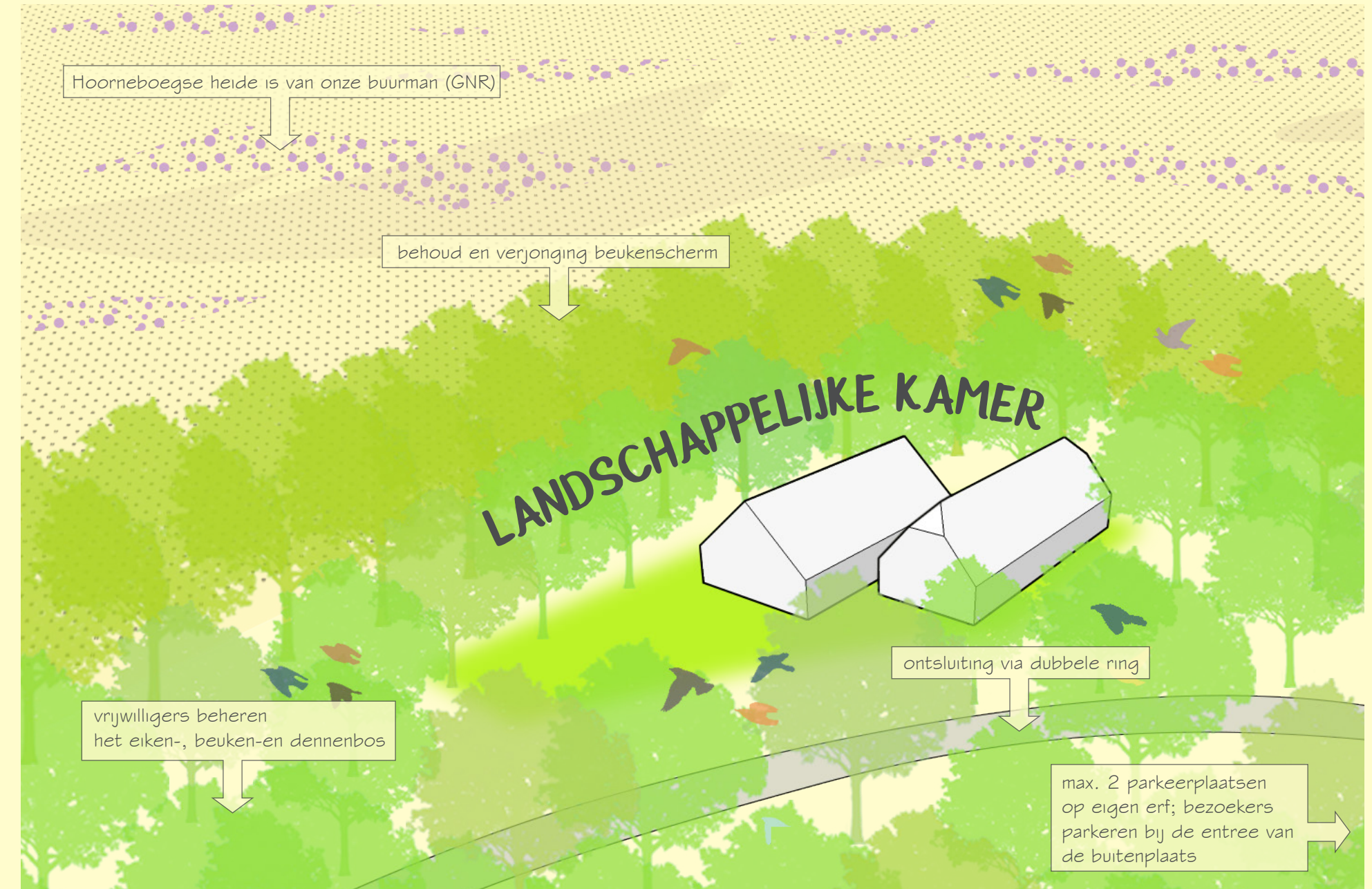

De oorspronkelijke laantjes ogen op sommige plekken als bospaden. Het snoeien van ondergroei is nodig om er weer echte laantjes (halfverharding; ca. 3,5 meter breed) van te maken. Hierdoor wordt de kenmerkende 'dubbele ring' weer zichtbaar.

Het parkbos en de laantjes vormen samen het groene raamwerk. Daarbinnen liggen van oudsher zes 'kamers'. De Engelse tuin op de heuvel, waar vroeger Het Grote Huis stond, is de belangrijkste. De andere kamers fungeren historisch gezien als bijgebouw. Dat maakt ze niet onbelangrijk! Stalhem & Schuur is een waardevol rijksmonument, terwijl Villa en De Moestuin gemeentelijk monumenten zijn.

De landschappelijke kamers worden via de laantjes -die samen de dubbele ring vormen- ontsloten. Op die manier wordt niet alleen de historische structuur hersteld, maar kunnen ook asfaltwegen en parkeerplaatsen in de buitenrand worden verwijderd. Wandelaars op de Hoorneboegse heide gaan dat zeker merken. De buitenplaats straalt dan namelijk nog meer rust en authenticiteit uit.

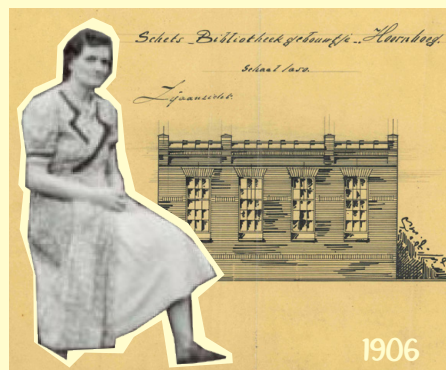
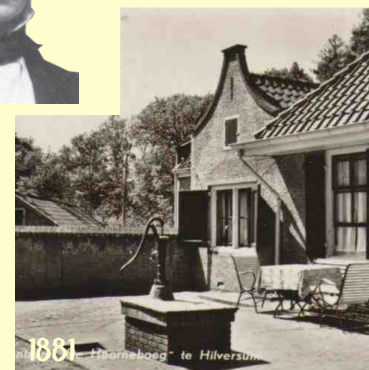

DOORGAANDE VERANDERING

TOP VAN DE HEUVEL

BIJGEBOUWEN

Het parkbos met laantjes is de afgelopen 200 jaar een stabiele factor geweest. Dat staat in schril contrast met de gebouwen. Achtereenvolgende eigenaren hebben gebouwd, gesloopt, gebouwd, gesloopt etc. Deze permanente verandering heeft tot een mix van architectonische stijlen geleid.

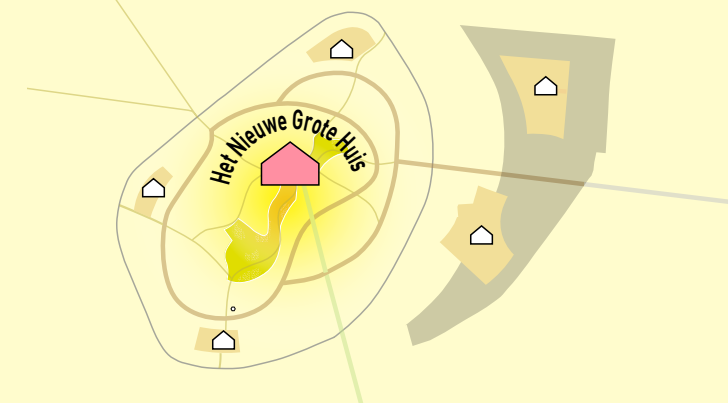
LATERE INTERVENTIES

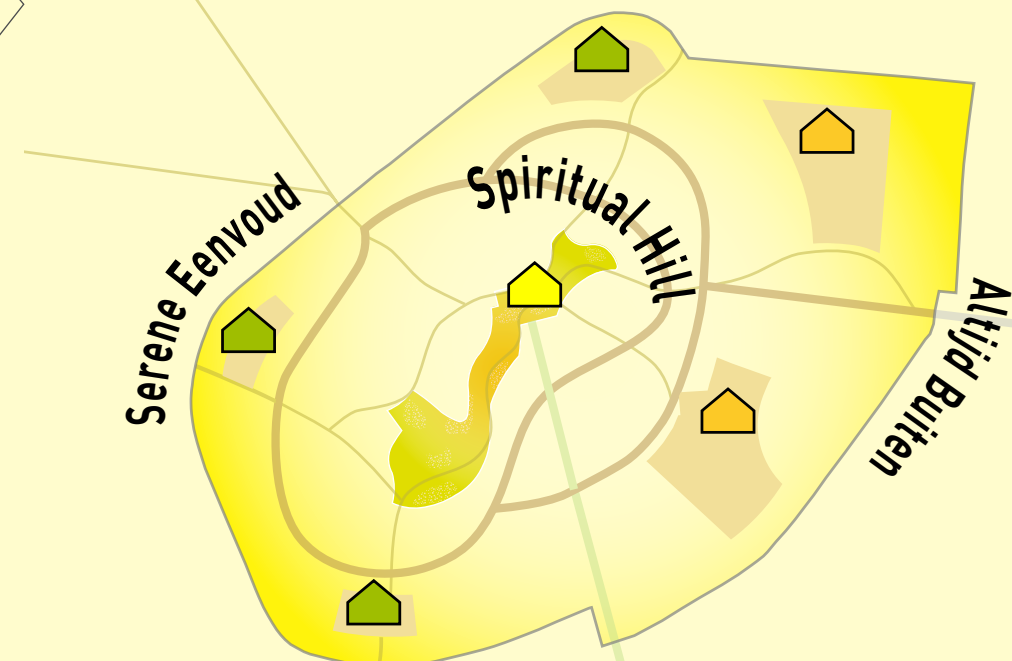
De vraag is: hoe gaan we daar in de toekomst mee om?

TERUG: traditionele hiërarchie

Herbouw van Het Grote Huis met strikt ondergeschikte bijgebouwen. Of nog radicaler: herstel van de eivormige kern (door latere uitbreidingen af te stoten).

VOORUIT: doorgaande verandering

Nieuwe initiatieven brengen de verschillende kamers van de buitenplaats weer tot leven. Dit proces van doorgaande verandering culmineert in een apotheose op de top van de heuvel. Hier mag iets volledig nieuws en verrassends ontstaan: Spiritual Hill!

Een respectvolle en duurzame instandhouding als Culturele Buitenplaats vraagt om doorgaande verandering met betrokken ondernemers en maatschappelijke organisaties die vooruit willen. Zij geven op hun eigen en unieke wijze invulling aan de drie pijlers van het gebiedsconcept: Natuur, Cultuur en Spiritualiteit. Dat betekent niet dat alles overal kan. De Hoorneboeg kent -door haar specifieke ontstaansgeschiedenis- verschillende sferen die om een eigen architectonische aanpak vragen.

“

Wat een rust. Je kunt hier werkelijk tot jezelf komen.

”

SERENE EENVOUD

STALHEIM & SCHUUR
DE VILLA
IN DE LUWTE

“

Samenwerken in de natuur. Daar wordt je beter van.

”

ALTIJD BUITEN

DE MOESTUIN
LOGE

“

Een plek voor inspiratie. Verras jezelf!

”

SPIRITUAL HILL

ENGELSE TUIN

STALHEIM & SCHUUR

Jan Willem Calkoen verkocht De Hoorneboeg, toen nog Hilverroode geheten, aan Anton Sinkel. Ja, die van de gelijknamige winkel! Hij bouwde tussen 1836 en 1842 een bakstenen boerderij met rieten kap: 'Stalheim'.

[Anton Sinkel]

De ramen in de noordgevel verraden dat daar het woongedeelte was. De grote poorten in de andere gevels laten zien dat daar gewerkt werd. De naastgelegen Schuur stamt uit 1848. Dit gebouw heeft een -voor Hilversumse begrippen- opmerkelijk grote verdiepingshoogte. Ook daar werd gewoond én gewerkt; het complex fungeerde tot 1905 als schapenboerderij.

De beide gebouwen zijn sindsdien met grote regelmaat verbouwd. Eerst als verblijf voor meisjes van het Leids Volkshuis (1912), later ten behoeve het conferentiecentrum met overnachtingsgelegenheid (1980-1987). Het heeft daarbij wel haar karakter als markante twee-eenheid weten te behouden.

SERENE EENVOUD ONS MONUMENT

ZOWEL SCHUUR ALS STALHEIM ZIJN AANGEMERKT ALS RIJKS MONUMENTEN (MONUMENTNUMMER 22162) MET DE VOLGENDE BESCHERMDE ONDERDELEN: (bron: Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed)

Boerderij met pannen zadeldak tussen bakstenen topgevels met beitels; Voorgevel met roeden-verdeling; Zijgevels met door luiken gesloten venster- en deuropeningen; Achtergevel met twee paar vleugeldeuren; Staafankers en links daarvan boerderij onder afgewolfd rieten zadeldak; In de voorgevel schuifvensters met roedenverdeling en luiken met rond venster; Twee zijgevel deeldeuren; Achtergevel met rond venster twee rondboogen twee rechthoekige vensters; Staafankers.

Bakstenen topgevels met beitels (Stalheim)

ORIËNTATIE & BUITENRUIMTE

De schapenboerdenjen oriënteerden zich van oudsher op de Hoorneboegse heide. De huidige ontsluiting via de asfaltweg in de buitenrand voelt daarom best logisch. Toch is die er pas na de Tweede Wereldoorlog gekomen. De oorspronkelijke ontsluiting verliep via de dubbele ring van de buitenplaats, terwijl de boer met zijn schapen -via het eigen poortje (dat er nog altijd is)- een vrije uitloop naar de heide had. Wij willen de herbestemming aangrijpen om de historische situatie te herstellen.

NU>TOEKOMST

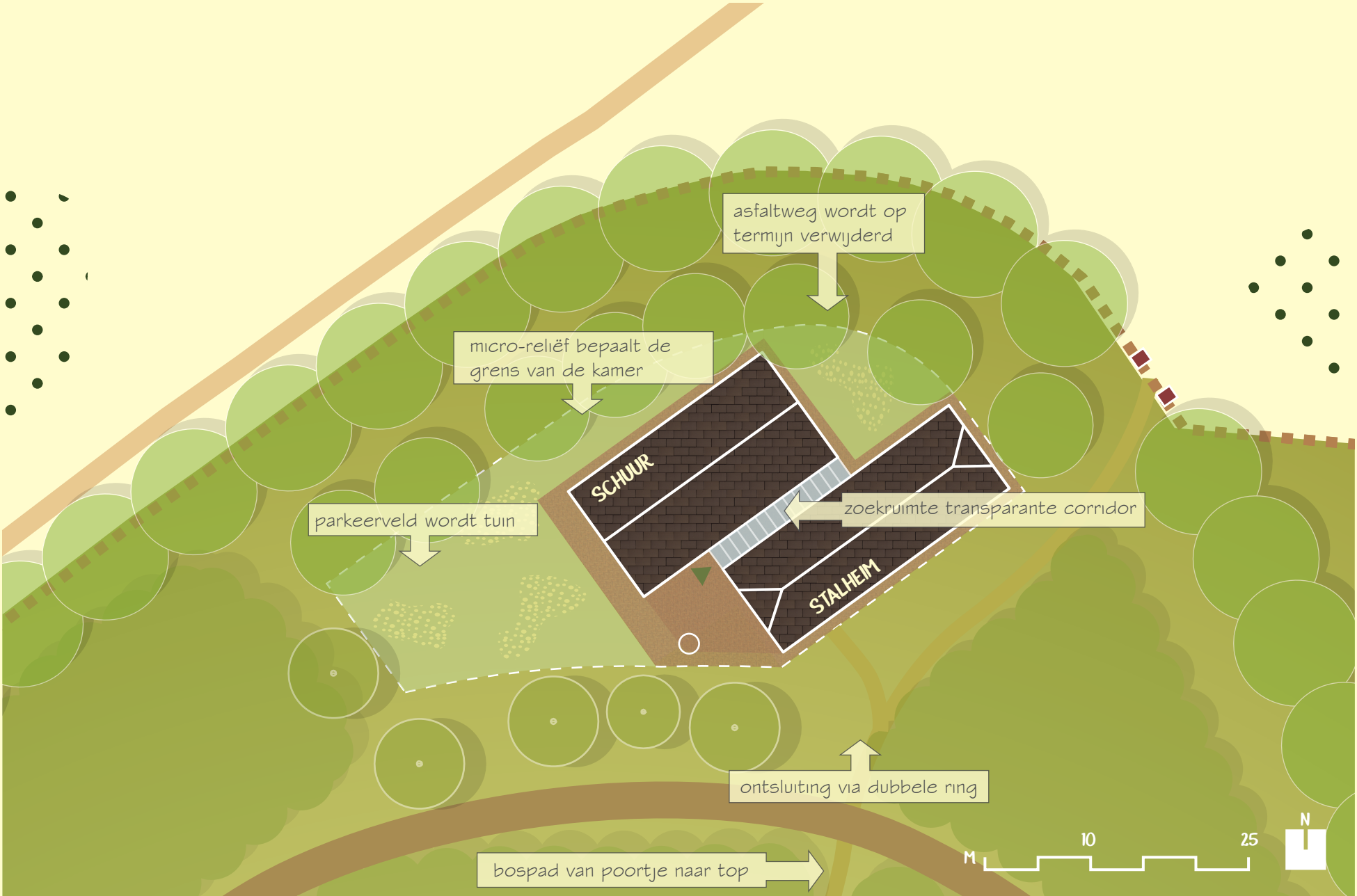

verwijderen van
asfaltwegen in de rand

	landschappelijke kamer	footprint	bruto vloeroppervlak	bouwhoogte
HUIDIGE SITUATIE	-	550m²	1.350m²	ca. 9,2m
NIEUWE SITUATIE	1.415m²	max. 585m²	max. 1.090m²*	ca. 9,2m**

* Het kleinere bvo komt door het weer zichtbaar maken van de oude kapconstructies.

**Indien de bestaande bouwhoogte hoger is, dan gelden de bestaande maatvoeringen.

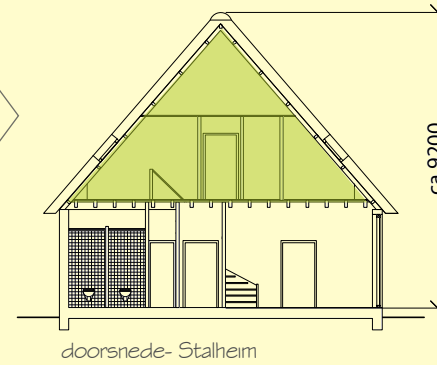

ARCHITECTUUR

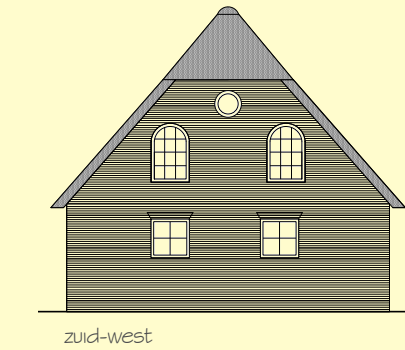
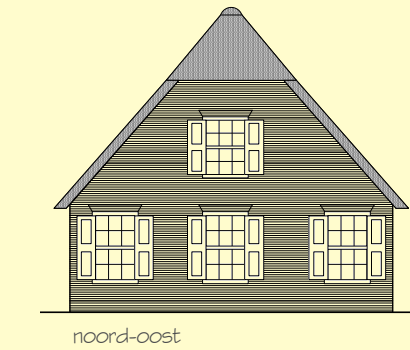
Stalheim is een eenvoudig rechthoekig bakstenen volume. De gevels zijn in kruisverband gemetseld en hebben houten -in kleur geschilderde- kozijnen die gedeeltelijk van luiken zijn voorzien. Deze kozijnen zijn schijnbaar willekeurig geplaatst, maar nadere bestudering leert dat zij het woon- en stalgedeelte markeren. De grotere snedes van latere datum zijn ook functioneel, maar hebben wel het solide bakstenen karakter van de zuidoostgevel aangetast. De beide kopgevels van het zadeldak worden beëindigd met een 'wolfseinde'. De rieten kap geven Stalheim een bijzonder authentiek karakter. Het is aan beide zijden voorzien van kleine dakramen voor daglichttoetreding in de slaapkamers.

De herbestemming van Stalheim & Schuur biedt de kans om de oude kapconstructies -die nog helemaal intact zijn- zichtbaar te maken. Dat draagt bij aan de beleving: serene eenvoud.

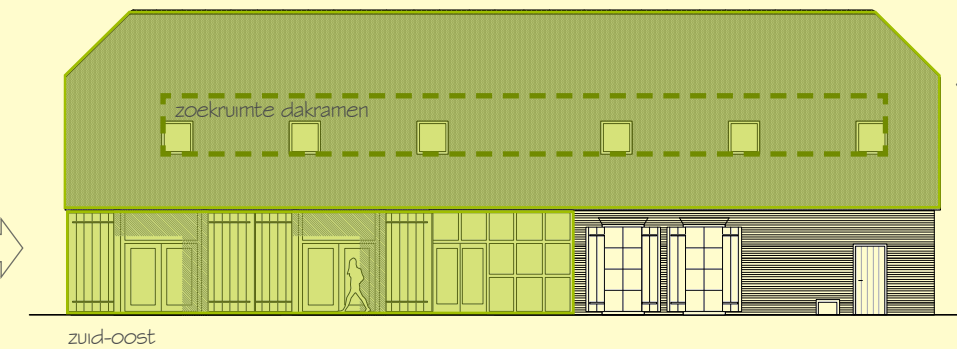

STALHEIM

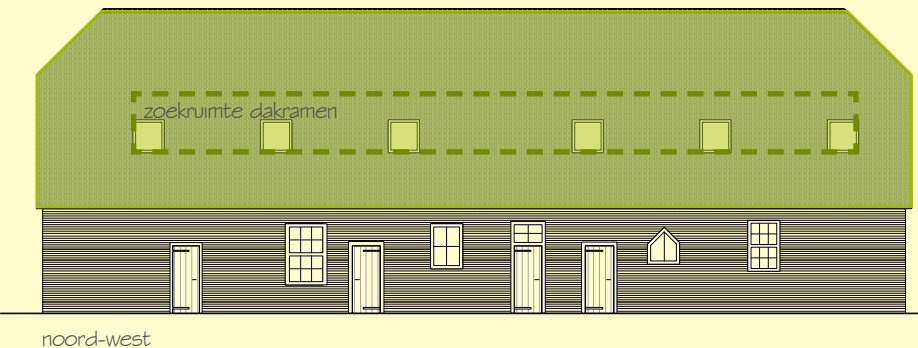

De kopgevels zijn volledig authentiek en dat dient zo te blijven.

De ontsluiting via de binnenring maakt deze gevel extra belangrijk. Een deel daarvan is in de loop van de jaren vertimmerd. Dat biedt de mogelijkheid voor een architectonische interventie in relatie tot het nieuwe gebruik.

M 2 4 6 8 10

Daglichttoetreding is een aandachtspunt. De aanpak van de zuidoostgevel kan een deel van de oplossing zijn, maar waarschijnlijk zijn er ook grotere dakramen nodig. Die mogen niet meer dan 10% van het totale dakvlak beslaan.

SCHUUR

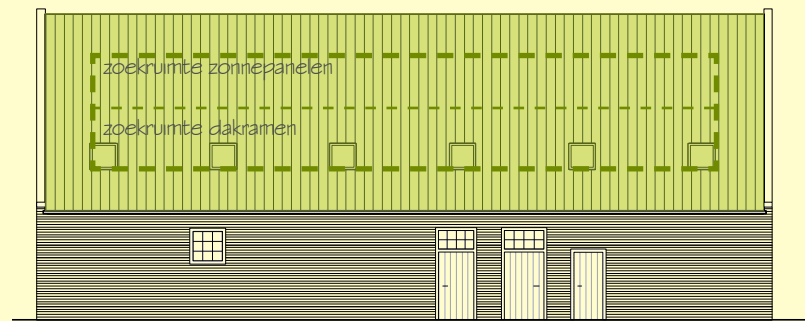
zuid-west

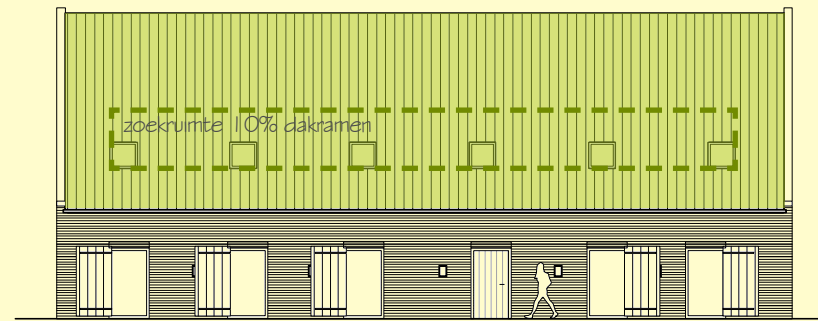
noord-oost

De deeldeuren fungeren nu vooral als raampartijen die uitkijken over een parkeerterrein. Dat wordt gelukkig weer een autovrij erf of tuin. Alle reden om de deuren hun oude functie terug te geven.

De voordeur is nu altijd dicht, jammer!
De dichtgemetselde gevelopening mag worden geopend, maar dat hoeft niet (het laat iets van de verandering in de tijd zien).

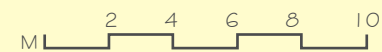

zuid-oost

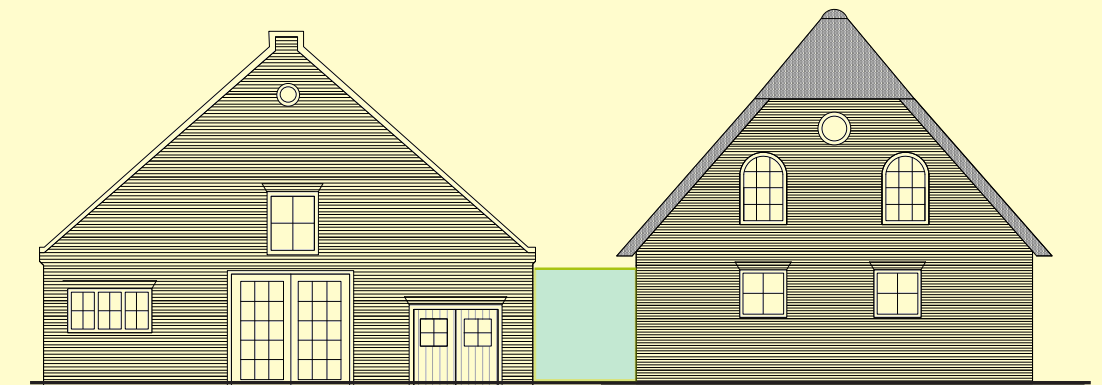

noord-west

Dakramen mogen max. 10% van het dakvlak beslaan. Het zuidoostelijke dakvlak van Schuur is mogelijk geschikt voor zonnepanelen. Die mogen max. 50% van het dakvlak beslaan.

Ook Schuur is een eenvoudig rechthoekig bakstenen volume met gemetselde (kruisverband) gevels en houten kozijnen. De gevelopeningen aan de noordoostzijde markeren het gedeelte dat oorspronkelijk een woonhuis was. Die aan de noordwestzijde waren doorgangen voor de schapen en om die reden tot aan de vloer doorgetrokken. De enige luiken van het gebouw zijn nog aan die kant te vinden. Het zadeldak is bedekt met keramieken dakpannen en voorzien van dakramen.

zuid-west

Stalheim & Schuur kunnen met elkaar verbonden worden, als dat voor het nieuwe gebruik nodig is. Dat betekent nadrukkelijk niet dat de bestaande zijgevels kunnen worden uitgebroken. Koester de gevelopeningen ter plaatse; zij markeren twee gebouwen: 'Ik loop van Stalheim naar de corridor en dan naar Schuur'.

VILLA

Anton Sinkel bouwde op deze plek een gastenverblijf dat hier tussen 1842 en 1882 heeft gestaan. Eduard Moorman werd rond die tijd eigenaar van De Hoorneboeg. Hij gaf opdracht voor Het Grote Huis op de top van de heuvel. Daarnaast bouwde hij een nieuw gastenverblijf, aanvankelijk 'Het Rode Huis' genoemd. Het Grote Huis is in 1986 gesloopt, maar de Villa -dat in dezelfde architectuur is opgetrokken- staat er gelukkig nog. Het uiterlijk van het gebouw is sindsdien flink veranderd. In 1951 werd het rieten dak vervangen door het huidige pannendak en zijn er vier dakkapellen geplaatst. De witte pleistering stamt waarschijnlijk uit dezelfde periode. Ook het interieur is aangepast om te kunnen voldoen aan de functie van conferentiecentrum.

[Eduard Moorman]

De Villa met rieten kap.

Later toegevoegde dakkapellen.

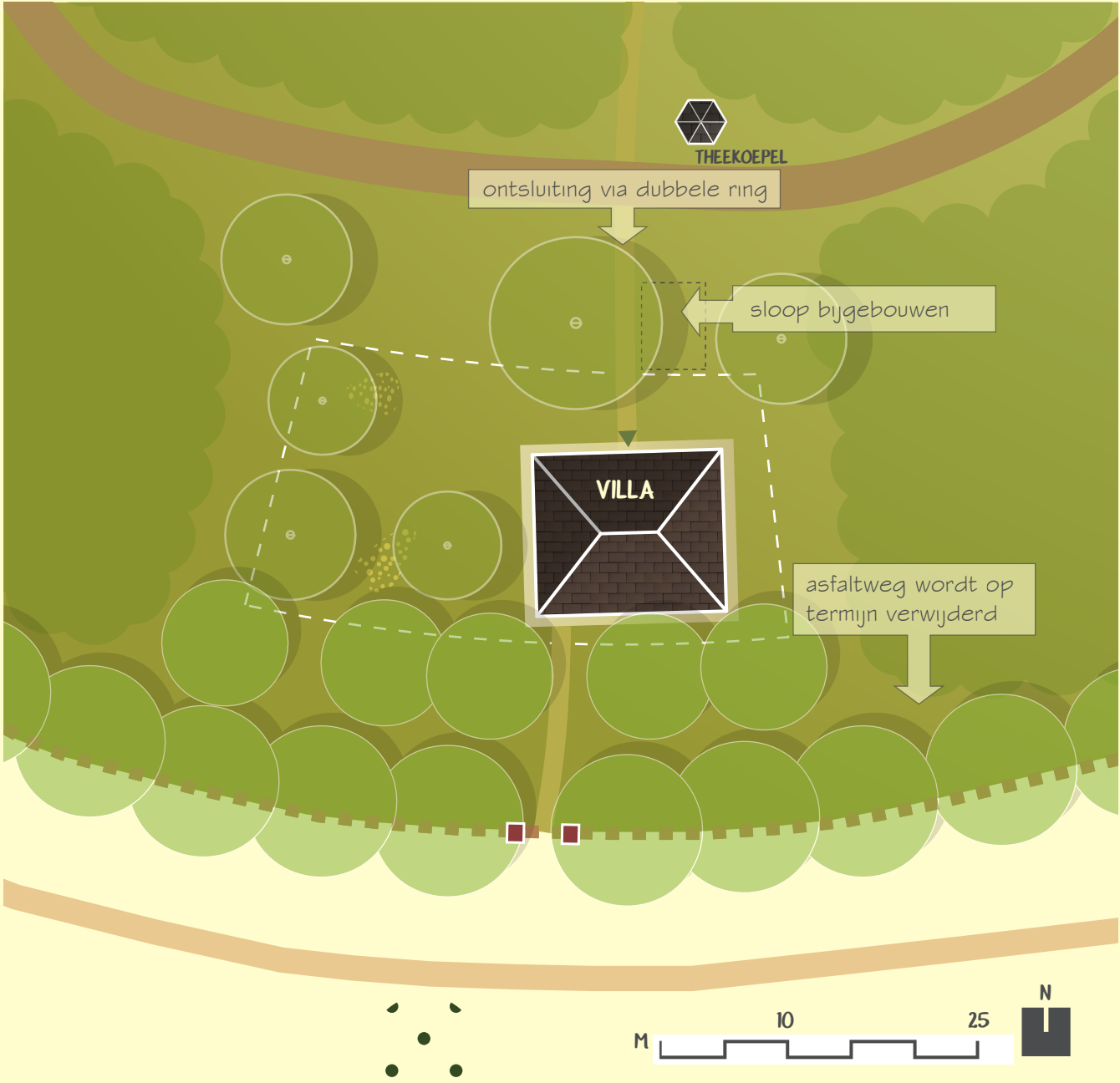

SERENE EENVOUD ONS MONUMENT

HET HUIS IS AANGEMERKT ALS GEMEENTELIJK MONUMENT (MONUMENTNUMMER GMH0853) MET DE VOLGENDE WAARDERING:

Het huis met bijbehorende onderdelen is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische, de architectuurhistorische en de ensemblewaarde, alsmede vanwege de gaafheid. Het huis met bijbehorende onderdelen heeft cultuurhistorische waarde als een bijzondere uitdrukking van een typologische ontwikkeling in de bouw van woonhuizen voor de beter gesitueerden en als een belangrijk onderdeel van een historisch landgoed.

Het huis met bijbehorende onderdelen is van architectuurhistorisch belang vanwege de kwaliteit van het ontwerp en vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende hoofdvorm, materiaalgebruik en detaillering. Het huis met bijbehorende onderdelen heeft ensemblewaarde vanwege de sterke historische samenhang met de overige bebouwing op de hoorneboeg. Het huis met bijbehorende onderdelen is tevens van belang vanwege de herkenbaarheid en de grote mate van gaafheid van het exterieur.

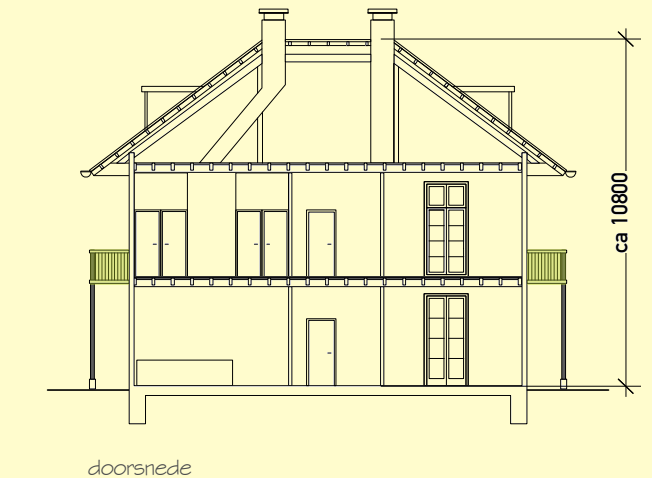
ORIËNTATIE & BUITENRUIMTE

De oorspronkelijke hoofdentree bevindt zich aan de dubbele ring. De latere ontsluiting via de buitenrand heeft de oriëntatie op zijn kop gezet. Dat heeft er onder andere toe geleid dat de voorkant als achterkant werd gezien. Het toiletgebouw, dat tussen de hoofdentree en het historische lanenpatroon staat, is daar een resultaat van. Verloopt de ontsluiting weer ‘gewoon’ via de dubbele ring, omdat alle bezoekers bij de entree van De Hoorneboeg parkeren, dan dienen dergelijke bijgebouwen te worden afgebroken. De desbetreffende vierkante meters mogen worden teruggebouwd, maar dan in de tuin, ten westen van het hoofdegebouw.

ARCHITECTUUR

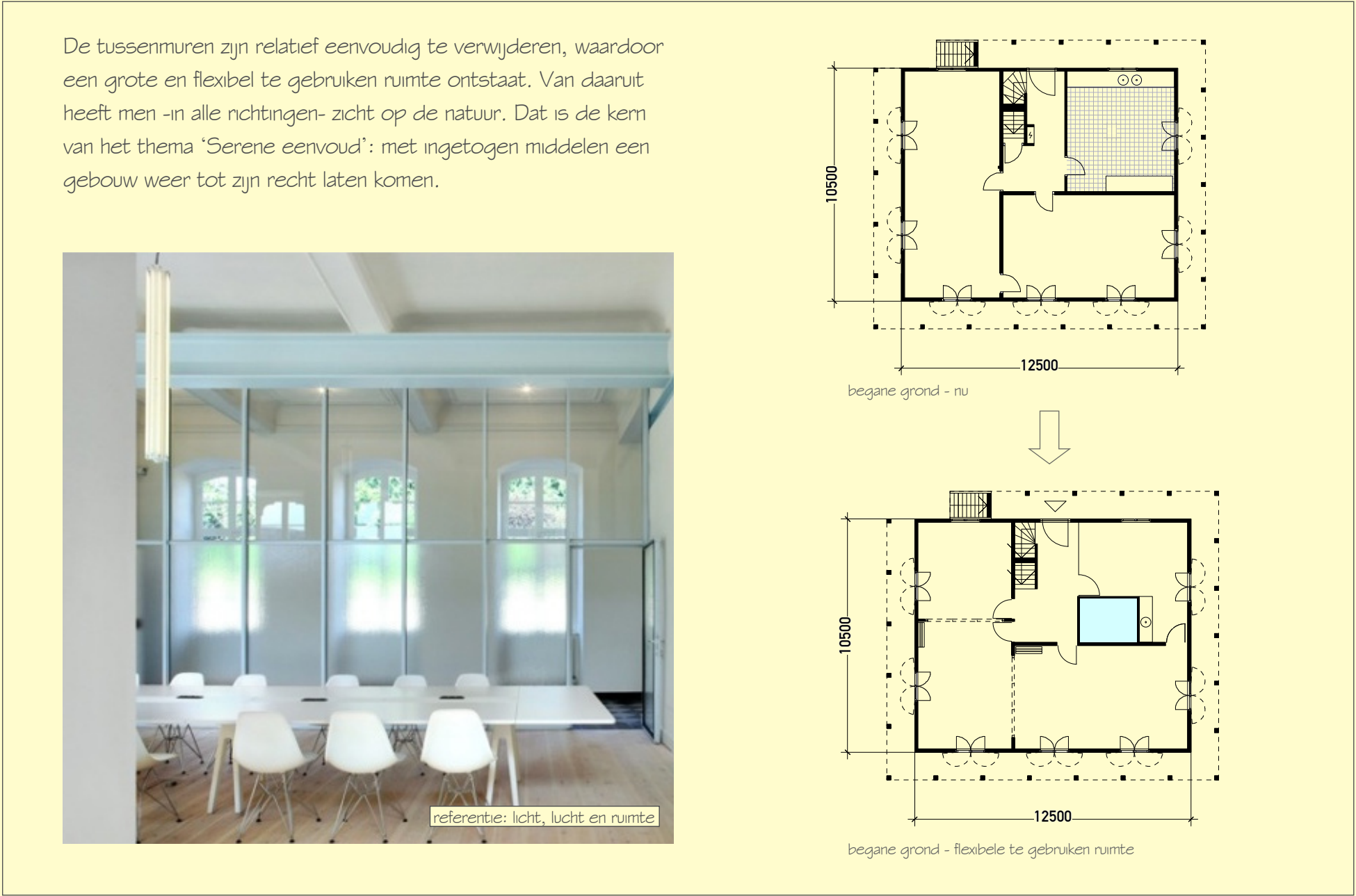
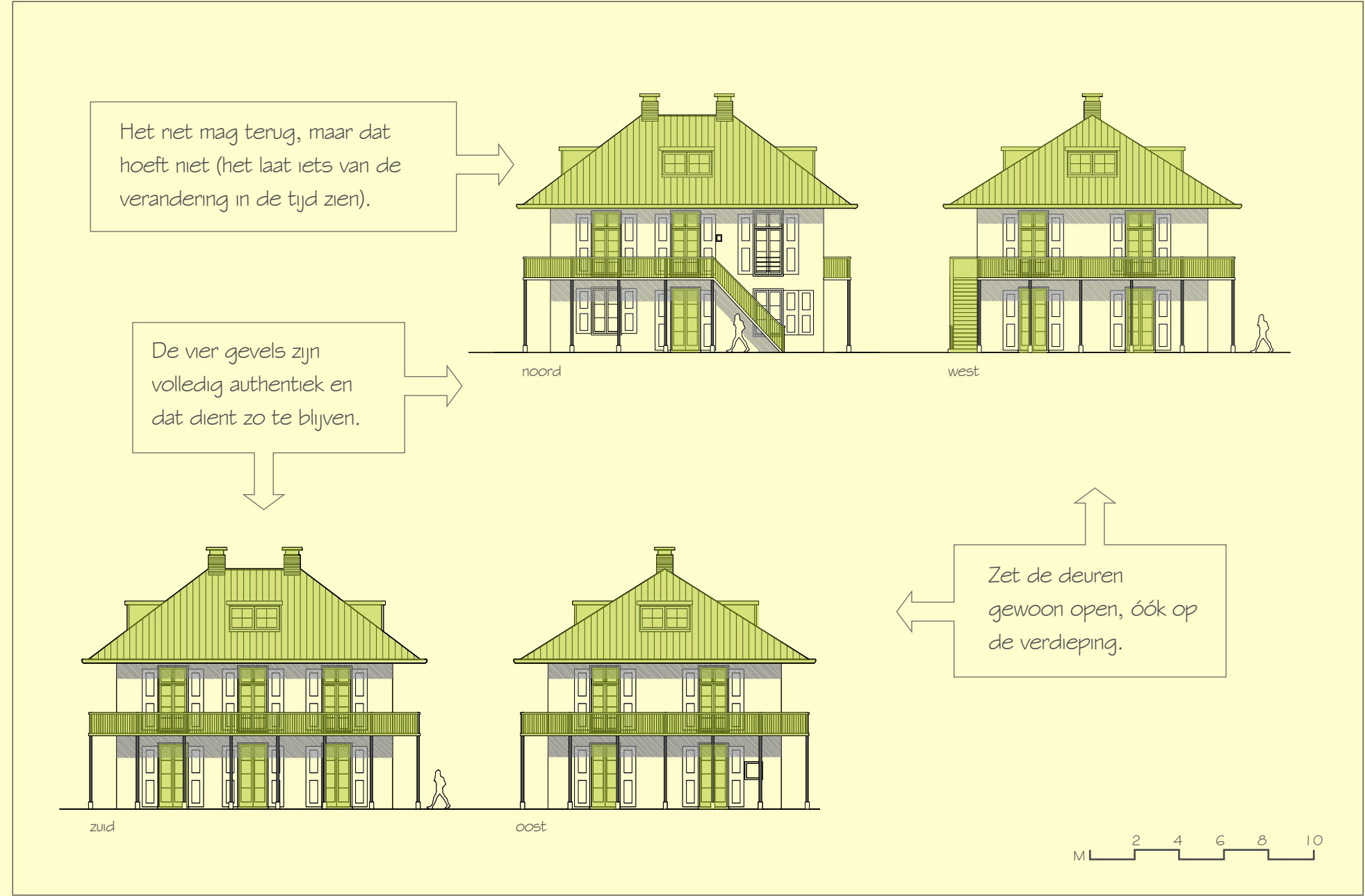
De Villa is een rechthoekig gebouw met afgeschuinde kap. De plattegrond en het gevelbeeld zijn symmetrisch van opzet. Op de begane grond en de verdieping hebben de gevelpuen te openen delen met luiken tot op maaiveld- en omloophniveau. Hierdoor is het gebouw alzijdig van aard en ‘omgevingsgericht’ naar het prachtige landschap van De Hoorneboeg.

De karakteristieke houten omloop met buitentrap dient nauwgezet gerestaureerd te worden. Dan kan die eindelijk weer gebruikt worden!

	landschappelijke kamer	footprint	bruto vloeroppervlak	bouwhoogte
HUIDIGE SITUATIE	-	190m²	410m²	ca. 10,8m
NIEUWE SITUATIE	900m²	190m²	max. 410m²	ca. 10,8m*

*Indien de bestaande bouwhoogte hoger is, dan gelden de bestaande maatvoeringen.

IN DE LUWTE

Broer en zus Pijnappel kochten de buitenplaats, toen nog Hilveroord geheten, in 1906. Zij woonden in Het Grote Huis en lieten voor hun 70.000 boeken over de Humaniora -dat zijn filosofie, sociale wetenschappen, rechtswetenschappen en cultuurwetenschappen- een bibliotheek bouwen. Zij droegen deze collectie in 1935 over aan de Universiteitsbibliotheek van Amsterdam, waarna het gebouwtje vooral als geïmproviseerde kapel voor de Remonstrantse Broederschap ging dienen.

De voormalige bibliotheek annex kapel werd in de jaren '90 grondig gerenoveerd en uitgebreid ten behoeve van haar nieuwe functie als conferentieoord. Daarbij werden onder andere de kleine ramen in de kopgevels dichtgezet en grote openslaande deuren in de langgerekte zuidgevel geplaatst. Het idee van een donkere (want goed voor de boeken) schatkamer is daarmee verloren gegaan. Het gebouw heeft om die reden dan ook geen hoge cultuurhistorische waarde.

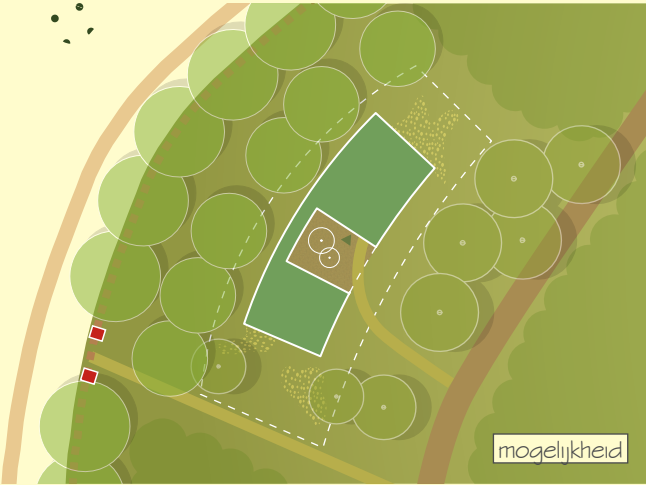

[Mevrouw E.A. Pijnappel]

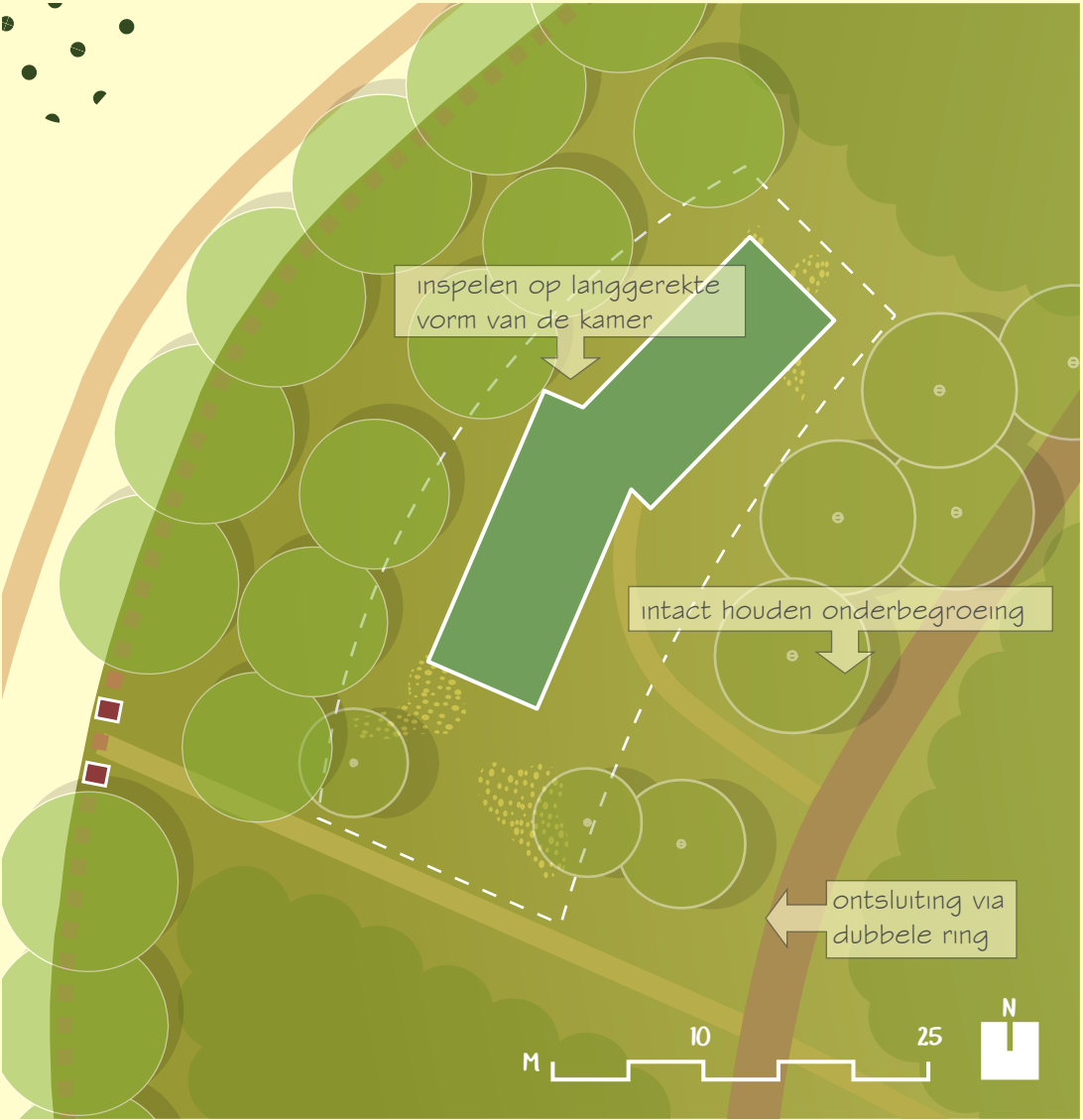
	landschappelijke kamer	footprint	bruto vloeroppervlak	bouwhoogte
HUIDIGE SITUATIE	-	160m²	160m²	max. 9m
NIEUWE SITUATIE	900m²	max. 280m²	max. 560m²	max. 7m

ORIËNTATIE & BUITENRUIMTE

Bezoekers roemen de rust en stilte op deze plek. Die waardering klinkt door in de randvoorwaarden voor herontwikkeling: ingetogen, ingebed (in de natuur) en besloten. De verleiding is groot om hier een wijde ‘view’ over de heide te creëren. Doe dat niet, maar oriënteer deze plek vooral op zichzelf. Het is de charme van In de luwte: vrijwel onzichtbaar vanaf de dubbele ring én vanaf de heide. Praktisch betekent dat de onderbegroeiing, die deze landschappelijke kamer zijn intieme karakter geeft, intact moeten blijven.

SERENE EENVOUD 100% NIEUW

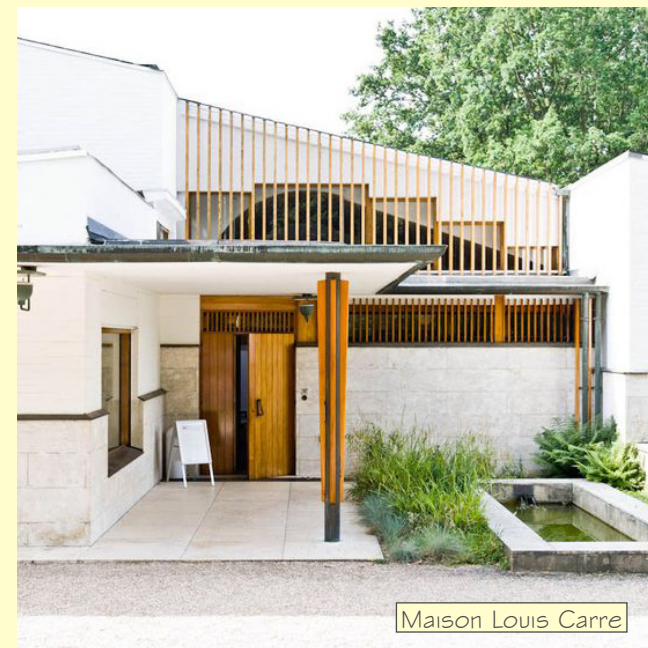

ARCHITECTUUR

De ontwerpen van de Finse architect Alvar Aalto weerspiegelen natuur, cultuur en spiritualiteit, de pijlers van de Culturele Buitenplaats. Neem zijn Muuratsalo Experimental House (1952-1953). Dat vormt een ingetogen statement met betrekking tot uniciteit en ecologie. Het huis voegt zich naadloos in de specifieke microbiotoop (landschappelijke kamer) waar het staat. Het is nergens opdringerig en oogt alsof het er altijd heeft gestaan. De serene binnenplaats en/of terras vormen een prettige tussenruimte waar mensen het eigene van de plek kunnen ervaren.

Aalto gebruikte in zijn ontwerpen doodnormale materialen, zoals baksteen, natuursteen, hout en glas, die mooier worden naarmate ze ouder zijn. Hij paste die echter op een bijzondere manier toe, zodat het resultaat toch een 'Dit heb ik nog nooit gezien' beleving is.

Alvar Aalto was de eerste architect die experimenteerde met solar heating. Dat past ook erg goed bij het besloten karakter van In de luwte: het streven om (bijna) zelfvoorzienend te zijn.

"I consider this (Experimental) house as a laboratory for carrying out experiments and playful approaches that are not yet sufficiently well developed to be tried out in practice and where the proximity of nature may offer inspiration for both form and structure."

uit: Arkkitehti, nummer 9-10/53

DE MOESTUIN

De oudste kern van de buitenplaats werd eind 19e eeuw in zuidoostelijke richting uitgebreid. Eduard Moorman gaf toen opdracht voor de bouw van een klein ensemble met tuinmanswoning, moestuin, broeikas, waterput en schuren (1881). De woning is in 1928 én in 2000 met enkele meters in zuidelijke richting verlengd. Van de broeikas zijn nog restanten aanwezig: een gemetselde gevelrand met enkele dunne stalen spantjes. De oorspronkelijke glazen kap die hierop stond is inmiddels verdwenen.

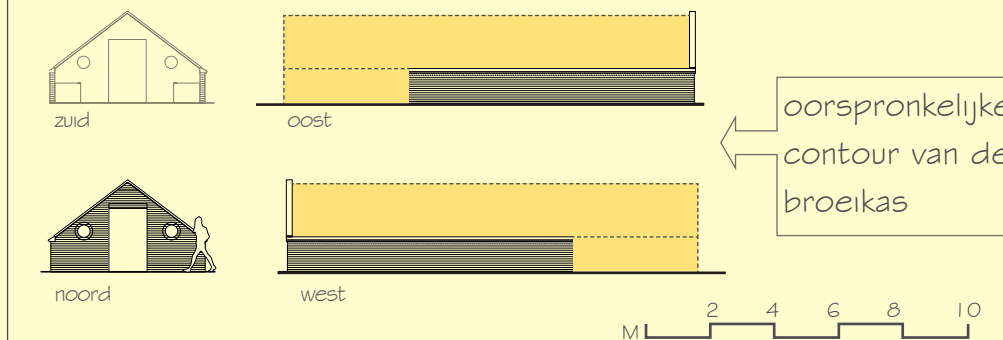

HET COMPLEX IS GEWAARDEERD ALS GEMEENTELIJK MONUMENT (MONUMENTNUMMER GMH0854) MET DE VOLGENDE OMSCHRIJVING:

De tuinmanswoning met bijbehorende onderdelen is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische, de architectuurhistorische en de ensemblewaarde, alsmede vanwege de gaafheid. De tuinmanswoning met bijbehorende onderdelen heeft cultuurhistorische waarde als een bijzondere uitdrukking van een typologische ontwikkeling in de bouw van woonhuizen voor de beter gesitueerden. De tuinmanswoning met bijbehorende onderdelen is van architectuurhistorisch belang vanwege de kwaliteit van het ontwerp en vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende hoofdvorm, materiaalgebruik en detaillering. De tuinmanswoning met bijbehorende onderdelen heeft ensemblewaarde vanwege de sterke architectonische en stedenbouwkundige samenhang met de nabij staande bebouwing, waarmee het een belangrijke historisch-ruimtelijke relatie heeft. De tuinmanswoning met bijbehorende onderdelen is tevens van belang vanwege de herkenbaarheid en de ruime mate van gaafheid van het exterieur. De meest recente uitbreiding van de woning valt buiten de monumentale bescherming.

ALTIJD BUITEN ONS MONUMENT

BROEIKAS

De broeikas was het 'centerpiece' van de moestuin. Daar zijn nu slechts nog resten van over. Nader onderzoek moet uitwijzen of restauratie (voorkeur) haalbaar is of dat de kas in een nieuwe vorm terug wordt gebracht.

ORIËNTATIE & BUITENRUIMTE

De tuinmanswoning had vroeger een ‘adres’ aan de dubbele ring. Het desbetreffende laantje oogt nu echter als een smal bospad, waardoor het doorsteekje naar de Hoorneboeglaan steeds meer als entree is gaan fungeren. Herstel van de dubbele ring betekent dat de oude opzet weer leesbaar wordt. Bezoekers komen over het laantje aan en het doorsteekje is weer gewoon een achterom.

	landschappelijke kamer	footprint	bruto vloeroppervlak	bouwhoogte
HUIDIGE SITUATIE	-	250m²	300m²	max. 9m
NIEUWE SITUATIE	3.650m²	max. 440m²	max. 520m²	max. 9m

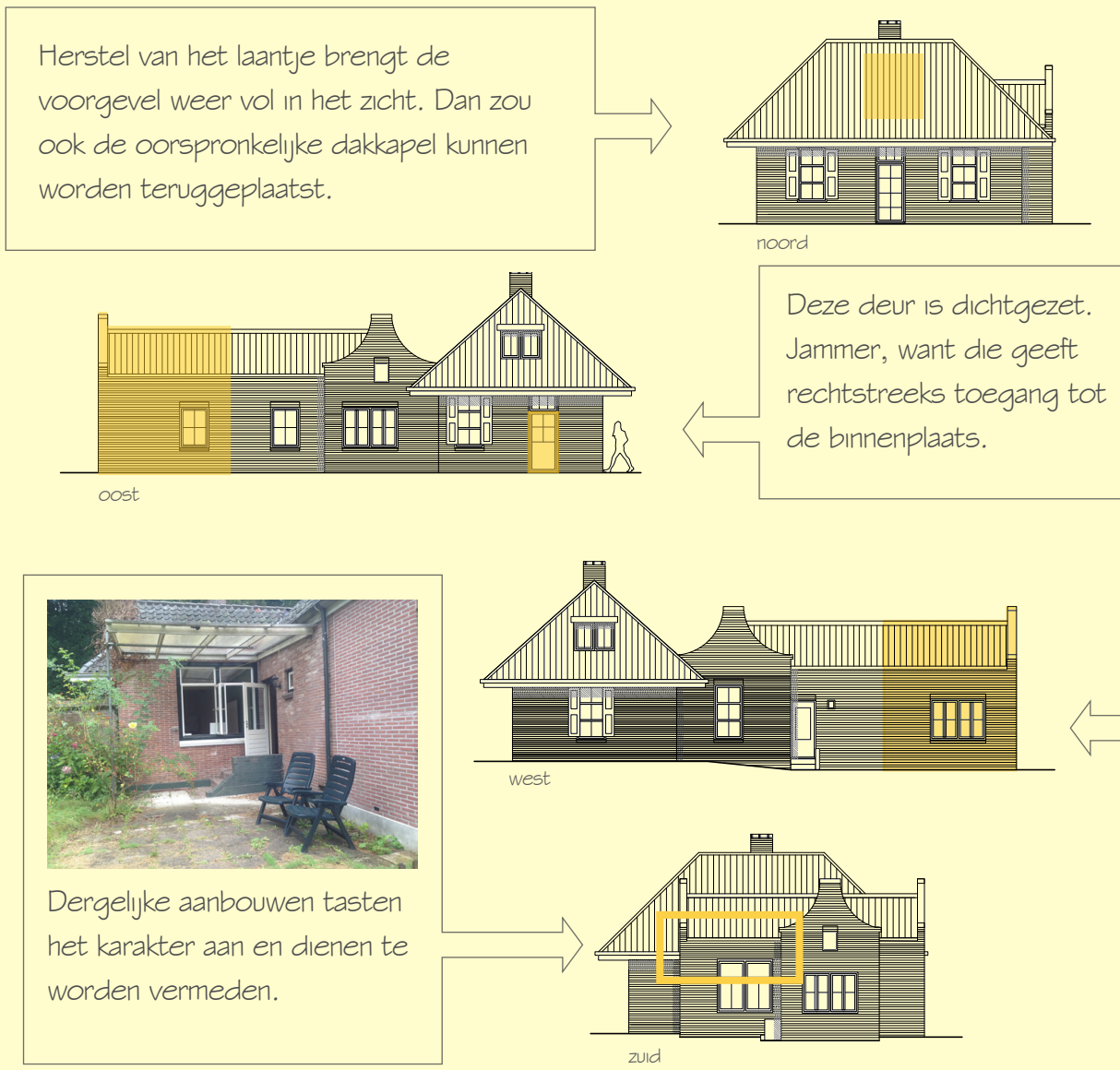
De bezoekers worden ontvangen op een intieme binnenplaats. Die wordt omgeven door het ensemble van kleinschalige (bij)gebouwen. Het is een prachtige plek voor een terras op de zon. Vooral ook, omdat de gasten -tussen de gebouwtjes door- altijd een glimp van het parkbos opvangen. De moestuin ligt als een groot geheim achter (het restant van) de tuinmuur. Het grootste deel van die muur is verdwenen. Dat heeft er onder andere toe geleid dat de moestuin is uitgewaaid. Het is de bedoeling om de tuin te behouden en weer een duidelijke contour te geven. Dat kan met een haag of muur, hoewel die laatste optie waarschijnlijk heel duur zal zijn. Een dergelijke afscheiding heeft ook praktisch nut: dieren veroveren anders de oogst.

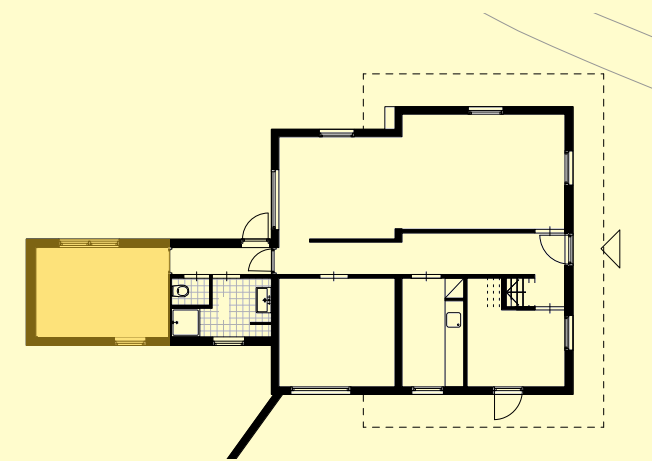
ARCHITECTUUR

De tuinmanswoning bestaat uit een aaneenschakeling van drie verschillende gemetselde bouwvolumes, elk afgedekt met een pannendak. Het oudste bouwvolume heeft een ruim uitkragende eerste verdieping die goed bruikbaar is dankzij dakkapellen. De houten kozijnen van dit hoofdvolume zijn voorzien van luiken.

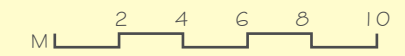
TUINMANSWONING

De meest recente uitbreiding van de woning valt buiten de monumentale bescherming. Dat biedt de mogelijkheid voor een architectonische interventie in relatie tot het nieuwe gebruik.

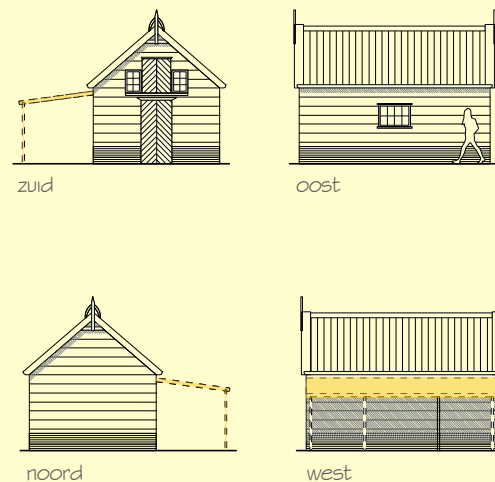
De tuinmanswoning is driemaal uitgebreid, waardoor het interieur een aaneenschakeling van ruimtes is. Dat geeft karakter, maar kan ook -vanuit het nieuwe gebruik- onhandig zijn. Het samenvoegen van ruimtes is daarom in principe mogelijk, mits de 'gegroeide' structuur beleefbaar blijft.

Rondom de tuinmanswoning staan bestaande én nieuwe ‘bijgebouwen’.

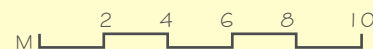
HOUTEN SCHUUR

De bestaande houten schuur met zadeldak oogt als een vrolijk Zaans huisje, bijna te mooi om alleen maar als opslag te dienen.

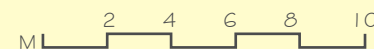
Het is een kleine -dus kwetsbare- structuur. Zoek daarom een passende functie, waarvoor geen grote ingrepen nodig zijn.

De aanbouw is recent verwijderd.

GEMETSELDE SCHUUR

De gemetselde (kruisverband) schuur met zadeldak oogt veel serieuzer. Het is een overwegend gesloten volume met verbijzonderde kopgevels. De houten aanbouw aan de achterzijde is niet gedateerd.

Het plan voorziet in de mogelijkheid om het ensemble rondom de moestuin uit te breiden. Het betreft een zeer sensitive opgave. Bestaande gebouwen en zichtlijnen dienen daarbij zoveel mogelijk te worden gerespecteerd. Ontwerponderzoek heeft uitgewezen dat twee plekken in aanmerking komen:

Schuur + schuur

De gemetselde schuur kan -ter plaatse van de houten aanbouw- worden uitgebreid met een soortgelijk (en dus ‘basic’) volume met dito kapvorm. Wordt deze in baksteen opgetrokken, dan bestaat het gevaar van ‘net niet’. Hout heeft de voorkeur, mede omdat daarmee aan de bestaande aanbouw wordt gerefereerd.

Verlengde muur

De tuinmuur verbergt de moestuin, maar ook weer niet: je kunt om het restant heen kijken. Het is daarom de wens om de muur te verlengen en te laten eindigen in een nieuw bakstenen of houten volume met eenvoudig zadeldak. Deze heeft een overwegend gesloten buitenkant, maar mag zich richting moestuin openen.

LOGE

De noordoostelijke uitbreiding uit de 20e eeuw oogt moderner. Het bestaat uit een no-nonsense speelveld dat is omzoomd door Amerikaanse eiken, een uitheemse soort. Eén van de voormalige slaaphuisjes is recent door een boom geveld en gesloopt; voor de ander wacht hetzelfde lot. Dit huisje (1948) heeft geen bijzondere cultuurhistorische waarde.

ORIËNTATIE EN BUITENRUIMTE

De entree van De Hoorneboeg is 75 jaar geleden -als onderdeel van de uitbreiding- opgeschoven. Het voelt daardoor wat toevallig aan: waarom staat de toegangspoort hier en niet verderop? Wij willen dat deze entree meer als een welkom voelt. De Loge is daarom geen functioneel toegangsgebied, maar een ‘prelude’ voor de zintuigen: horen, zien, voelen, ruiken en proeven. De vormgeving van het scala aan activiteiten dat daar te vinden is maakt nieuwsgierig en verleidt bezoekers, of zij nu per fiets of auto komen, tot een ontdekkingstocht op de buitenplaats.

	landschappelijke kamer	footprint	bruto vloeroppervlak	bouwhoogte
HUIDIGE SITUATIE	-	140m²	140m²	max. 9m
NIEUWE SITUATIE	4.850m²	max. 270m²	max. 550m²	max. 9m

ARCHITECTUUR

De opzet van het ensemble spiegelt zich aan dat van De Moestuin, maar dan in een subtiel-moderne vorm. Het grotere volume staat in de noordoosthoek (zodat het zicht vanaf de toegangspoort vrij blijft) met de kleinere volumes daar losjes omheen geschakeerd. Op deze manier blijft het zicht op de voormalige grens van ‘het ei’ bewaard.

Mogelijkheid
KAMER ALS TUIN

De hele kamer wordt als (moes)tuin ingericht, inclusief een beschermende haag rondom. Een ‘short cut’ tussen parkeren en de heuvel leidt bezoekers en passant door de tuin waar het hele jaar door iets te beleven is.

Mogelijkheid
ANDERE CONFIGURATIE

De gebouwen kunnen ook anders geordend zijn, mits het grotere volume in de noordoosthoek van de kamer staat.

Mogelijkheid
TINY OBJECTEN IN HET PARKBOS

De moestuin wordt strak begrensd en de tiny objecten staan vrij in het omringende landschap.

Eén architect ontwerpt -met het oog op de gewenste samenhang- het hele ensemble. Is er sprake van een tijdelijk (kunst)werk, dan mag dat ook door een andere ontwerper of kunstenaar worden gemaakt. De architectuur straalt ‘welkom’ uit. Niet door opdringerige vormen en kleuren, maar door alle ramen en deuren open te zetten: altijd buiten!

De Loge is een uitgelezen plek voor kleinschalige experimenten met duurzame energie, water en materialen. Duurzaamheid is ook: samenleven met elkaar en de natuur. Dat vraagt om speelse en praktische interventies die deze microbiotoop verder verrijken, bijvoorbeeld voor de grootoorvleermuis, kamsalamander en bij.

ENGELSE TUIN

Jacht, filosofie, poëzie, muziek, bloemen & planten, tuinarchitectuur en beeldende kunst. Dat had Pieter van Loon voor ogen toen hij hier in 1792 zijn zomerresidentie bouwde. Die inspirerende gedachte was, nadat de Fransen het beschoten, helaas een kort leven beschoren. Het Grote Huis van Eduard Moorman heeft er wel 100 jaar gestaan, maar werd in 1986 gesloopt. De tuin in Engelse landschapsstijl is daardoor het laatste waardevolle overblijfsel. Die voelt vroeg 19^e eeuws, maar is pas in de loop van de 20^e eeuw aangelegd.

	landschappelijke kamer	footprint	bruto vloeroppervlak	bouwhoogte
HUIDIGE SITUATIE	-	100m²	100m²	max. 9m
NIEUWE SITUATIE	5.200m²	max. 435m²	max. 560m²	max. 7m - 9m

ORIËNTATIE EN BUITENRUIMTE

Nieuwe initiatieven brengen de verschillende kamers van de buitenplaats weer tot leven. Dit proces van doorgaande verandering culmineert in een apotheose op de top van de heuvel. Hier mag iets volledig nieuws en verrassends ontstaan: Spiritual Hill! Dat is in de eerste plaats ‘gewoon’ een tuin, waar bezoekers heerlijk kunnen luieren op het gladgeschoren gazon. De sloop van Het Grote Huis heeft evenwel een gat geslagen. Wij willen het leven terugbrengen in de vorm van een podium, tijdelijke installatie of paviljoen die de synergie tussen natuur, cultuur en spiritualiteit verbeeldt. Een moderne invulling die het denken en doen inspireert en past bij doorgaande verandering die kenmerkend is voor De Hoorneboeg.

SPIRITUAL HILL
100% NIEUW

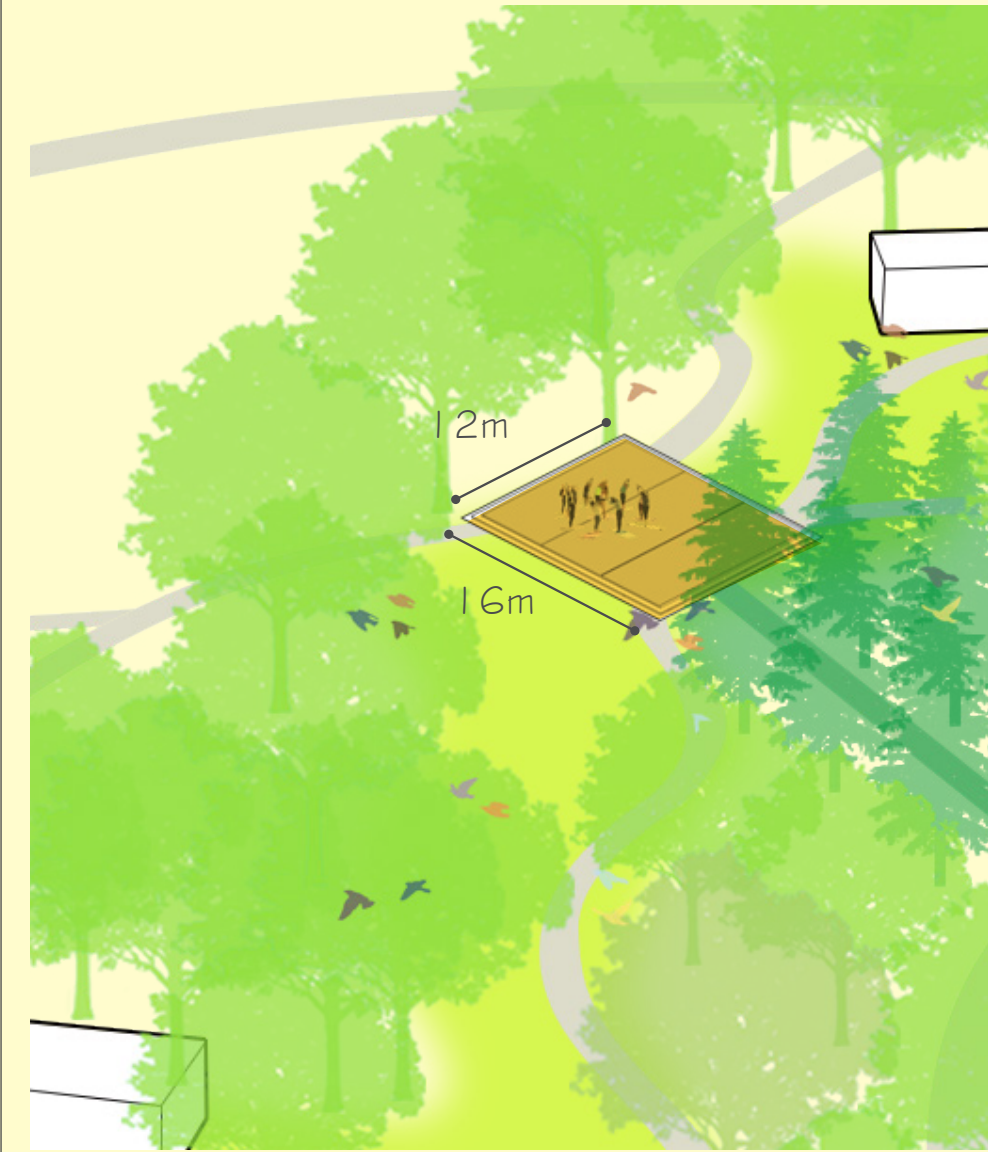

ARCHITECTUUR

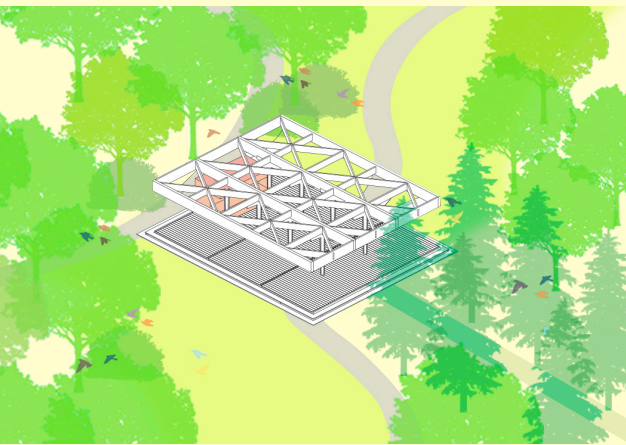
Het podium voor kleinschalige activiteiten in de open lucht wordt op de oorspronkelijke footprint (12 X 16 meter) van Het Grote Huis gesitueerd. Daar kan op termijn ook een tijdelijke installatie verrijzen. Die heeft meer dan louter praktisch nut. Elke constructie die hier wordt gebouwd, tijdelijk of permanent, moet de waarden van de buitenplaats verbeelden: natuur, cultuur en spiritualiteit. Stichting De Hoorneboeg overweegt om te zijner tijd een breed publiek bij deze uitdagende vraagstelling te betrekken, bijvoorbeeld in de vorm van een (ontwerp)prijsvraag.

Voor het functioneren van het podium en de installatie kunnen ondersteunende diensten nodig zijn. Twee ‘satellieten’ voorzien in de eventuele behoefte daaraan. De kleinere satelliet staat op de plek van het voormalige kabouterhuisje, de grotere op die van de bungalow. Eén architect ontwerpt -met het oog op de gewenste samenhang- beide gebouwtjes. De vorm, materialisering en kleur zijn terughoudend, zodat het past bij de tuin en niet concurreert met de spreekwoordelijke kroon op dit bijzondere ensemble: de installatie op de top van de heuvel.

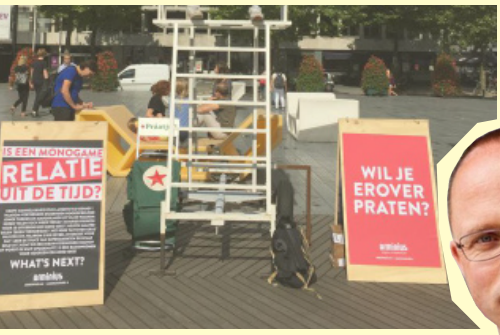
FASE 1: PODIUM & SATELLIETEN

FASE 2: TIJDELIJKE INSTALLATIE

“Spiritual Hill in de 21e eeuw? Een pop-up kapel voor interreligieuze dialoog. Of een pop-up moskee voor mijn part. Zodat we eindelijk weer eens met elkaar in gesprek gaan.”

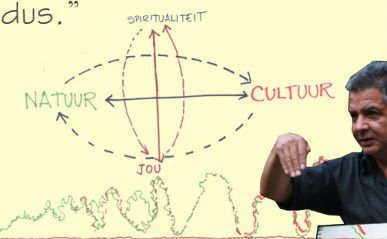
[Tom Mikkers]

FASE X: PAVILJOEN

“Je wilt hier de horizontale en verticale dimensie van natuur, cultuur en spiritualiteit beleven. Dat vraagt om een constructie die jou de omgeving laat ervaren, zonder dat het een barriere tussen jou en die omgeving opwerpt. Immateriële architectuur dus.”

[Northon Flores Troche]

EEN PROJECT IN OPDRACHT VAN STICHTING DE HOORNEBOEG
OPGESTELD DOOR URBANMIND, SIMONE DROST ARCHITECTURE, VERSCHILLENDE INITIATIEFNEMERS EN WELOVETHECITY.

25 JANUARI 2017